

Relació entre hàbits de vida i qualificacions escolars en adolescents

FRANCISCO M. KOVACS^a, MARÍA TERESA GIL DEL REAL^a, MARIO GESTOSO^a, JAVIER LÓPEZ^a, NICOLE MUFRAGGI^a
I PERE PALOU^b

^aDepartamento Científico. Fundación Kovacs. Palma de Mallorca. Espanya.

^bÀrea de Educació Física y Deportiva. Universitat de les Illes Balears. Palma de Mallorca. Espanya.

RESUM

Antecedents: Diversos estudis han mostrat que el rendiment acadèmic dels adolescents està estretament vinculat al consum d'alcohol i tabac i a les hores de televisió que veuen. L'objectiu d'aquest estudi és determinar la relació del temps de televisió, el tabaquisme i el consum d'alcohol amb les qualificacions escolars d'adolescents de Mallorca, Espanya.

Mètodes: Es van registrar dades sobre la pràctica d'esports, el consum d'alcohol i tabac, el temps que passen davant el televisor i el nombre d'assignatures suspeses l'últim curs entre 7.361 escolars de 13 a 15 anys d'edat. El nivell socioeconòmic de la família es va determinar amb les dades proporcionades pels pares dels adolescents. Mitjançant una anàlisi multivariant es van identificar les variables associades a presentar un risc més gran de suspendre.

Resultats: Les variables significativament associades a problemes acadèmics van ser: tabac (odds ratio [OR] = 2,64; interval de confiança [IC] del 95%: 2,17-3,20); alcohol (OR = 1,58; IC del 95%: 1,34-1,87); veure més de 2 h de televisió al dia (OR = 1,42; IC del 95%: 1,19-1,69); nivell socioeconòmic més baix (OR = 5,72; IC del 95%: 3,74-8,73) i tenir més edat (OR = 1,23; IC del 95%: 1,16-1,31). Les variables que es van mostrar positivament associades a un bon rendiment acadèmic van ser: practicar esports a nivell competitiu (OR = 0,648; IC del 95%: 0,594-0,787); practicar esports més de 2 vegades per setmana (OR = 0,820; IC del 95%: 0,712-0,945), i ser dona (OR = 0,422; IC del 95%: 0,373-0,477).

Conclusions: Entre els adolescents espanyols, fumar, beure alcohol, tenir més anys, ser noi, veure televisió més de 2 h al dia i formar part d'un nivell socioeconòmic més baix estan estretament associats al fracàs escolar. Practicar esport més de 2 vegades per setmana està associat a un millor rendiment acadèmic.

PARAULES CLAU: Adolescents. Conductes de risc. Fumar. Tabac. Alcohol. Esports. Qualificacions escolars.

ABSTRACT

Background: Several studies have shown that academic performance in adolescents is closely related to alcohol intake, smoking, and the number of hours spent watching television. The aim of the present study was to determine the association between the time spent watching television, smoking and alcohol intake with academic grades in adolescents in Majorca (Spain).

Methods: Data on sports activity, alcohol intake, smoking, the number of hours spent watching television and the number of subjects failed in the previous academic year were collected from 7,361 secondary school students aged 13-15 years old. The family's socioeconomic position was determined by data provided by the adolescents' parents. Multivariate analysis was used to identify the variables associated with a greater risk of failure.

Results: The variables significantly associated with academic problems were smoking (OR = 2.64; 95% CI: 2.17-3.20), alcohol intake (OR = 1.58; 95% CI: 1.34-1.87), watching more than two hours of television per day (OR = 1.42; 95% CI: 1.19-1.69), coming from a family with a low socioeconomic position (OR = 5.72; 95% CI: 3.74-8.73), and older age (OR = 1.23; 95% CI: 1.16-1.31). The variables positively associated with good academic performance were practising sports at competition level (OR = 0.648; 95% CI: 0.594-0.787), taking part in sports more than twice a week (OR = 0.820; 95% CI: 0.712-0.945), and female sex (OR = 0.422; 95% CI: 0.373-0.477).

Conclusions: Among Spanish adolescents, smoking, drinking alcohol, older age, male sex, watching television for more than two hours per day, and low socioeconomic position were closely related to academic failure. Practising sport more than twice a week was associated with better academic performance.

KEY WORDS: Adolescents. Risk behaviors. Smoking. Tobacco. Alcohol. Sports. School grades.

Correspondència: Prof. María Teresa Gil del Real. Fundación Kovacs. Departamento Científico. Plaza Valparaíso 8. 28016 Madrid. Espanya.
Correu electrònic: mtgildelreal@kovacs.org

Aquest estudi ha estat finançat per la Conselleria de la Presidència i Esports del Govern Balear, la Fundació Illessport i la Fundació Kovacs (institucions sense ànim de lucre), Palma de Mallorca, Espanya

Els autors no han rebut ni rebran benefici de cap mena de cap entitat comercial que estigui relacionada directament o indirectament amb el tema d'aquest manuscrit. Els autors no declaren cap conflicte d'interessos.

INTRODUCCIÓ

Als Estats Units s'ha constatat que el fracàs acadèmic a l'escola pot provocar el rebuig dels companys, afavorir les males companyies i contribuir a una baixa autoestima¹, la qual cosa, al seu torn, pot incitar al consum de substàncies addictives².

El consum d'aquest tipus de substàncies entre els adolescents és un problema habitual a tot el món i comença en edats cada vegada més primerenques. Tant el consum d'alcohol com el de cigarrets en adolescents s'ha convertit en un greu problema de salut pública. L'estudi de drogodependència espanyol del 2004 indica que el 25% dels escolars d'edats compreses entre els 14 i els 18 anys admeten haver-se embriagat durant l'últim mes, la qual cosa suposa un augment respecte del 8% de l'estudi del 2002³. L'edat d'iniciació del tabaquisme disminueix d'una manera accelerada arreu del món.

Començar a fumar cada vegada més aviat exposa l'adolescent a conseqüències més adverses sobre la salut i a conductes d'alt risc associades al tabac, com ara el consum d'alcohol, les drogues i l'activitat sexual immadura⁴⁻⁷. S'han associat diversos factors al consum de substàncies addictives entre els adolescents, i l'inici precoç d'aquestes conductes influeix negativament en el seu rendiment escolar, la qual cosa redueix les seves oportunitats educatives i professionals⁸.

Estudis realitzats a França, a Itàlia i als Estats Units han constatat que la pràctica d'esports està negativament associada a les conductes de risc dels joves, com són beure i fumar^{5,8,9}. Es pensa que la pràctica d'esports fomenta uns hàbits de vida més saludables i allunya els joves dels companys que fumen⁵. L'estudi realitzat a França va revelar que algunes activitats recreatives, com els esports, constituïen una salvaguarda davant de l'hàbit de fumar, mentre que no era així amb d'altres, com ara veure televisió o escoltar música amb freqüència¹.

Atès que l'hàbit de fumar s'ha associat positivament a les males notes i a un consum d'alcohol més freqüent¹⁰, es va considerar important estudiar l'efecte sobre les qualificacions escolars d'aquest i altres hàbits de vida dels adolescents, com practicar esport amb regularitat, veure la televisió i beure alcohol. Així doncs, l'objectiu d'aquest estudi és examinar l'associació entre les diverses activitats diàries i el rendiment escolar dels adolescents espanyols, especialment la pràctica d'esport¹¹. La bibliografia sobre els adolescents espanyols és escassa¹², i els autors van creure convenient començar pel principi, a partir de la hipòtesi que certes activitats estan vinculades a un rendiment acadèmic inferior. En aquest sentit, es va determinar d'analitzar tots els factors per als quals els mètodes de recollida de dades i els instruments de mesurament han estat validats¹³.

Les variables d'aquest estudi es van analitzar en el context d'un estudi més exhaustiu¹² sobre la salut i els hàbits dels escolars mallorquins i dels seus pares, mitjançant qüestionaris ja validats¹³.

MÈTODES

L'estudi es va dur a terme a totes les escoles de l'illa de Mallorca. A Espanya, l'escolarització és obligatòria per a tota la població menor de 16 anys. La població de l'estudi estava formada per escolars de 13 a 15 anys d'edat, residents a Mallorca, com també els seus pares o tutors. El nombre total de participants va ser de 16.357 (7.048 alumnes i 9.309 pares).

Es va utilitzar un qüestionari validat que va recollir dades sobre la pràctica d'esport (quin, amb quina freqüència i a quin nivell; categoritzat amb "cap", "menys de 2 vegades per setmana", "2 o més vegades per setmana" o "a nivell competitiu"); consum d'alcohol (tipus i quantitat per setmana, i categoritzat amb 0 respecte de tota la resta); consum de tabac (quantitat de cigarrets al dia, i categoritzat amb 0 respecte de tota la resta); veure televisió (hores al dia, i categoritzat amb "menys d'1 h al dia", "entre 1 i 2 h" i "més de 2 h"), i nombre d'assignatures suspeses els últims 12 mesos (categoritzat amb "cap", "entre 1 i 3" i "més de 3"). Suspendre més de 3 assignatures en un curs implica problemes acadèmics, és per això que la categorització de la variable està en funció d'aquest fet. Les dades sobre el nivell socioeconòmic de la família es van obtenir mitjançant un qüestionari específic adreçat als pares i mares dels adolescents. El nivell socioeconòmic es va classificar d'acord amb el nivell educatiu i el tipus de treball: preveia 5 categories, que abastaven des de "Postgrau/Ocupació professional" fins a "Sense estudis/Treball no qualificat". El nivell familiar el va determinar el més alt entre pare i mare.

Tots els qüestionaris eren anònims, si bé un sistema de codis va permetre emparellar cada alumne amb els seus pares en la fase d'anàlisi. Els alumnes van rebre els qüestionaris dels 2 professors que actuaven com a coordinadors en cada escola. Els alumnes van emplenar el qüestionari a classe i van lliurar-ne un altre als seus pares per separat, els quals el van emplenar a casa seva. Una vegada emplenats pels pares, els van posar en un sobre que l'alumne va tornar tancat al coordinador de l'estudi. Tant els pares com els fills van rebre el consentiment informat que van firmar els pares i els fou garantit l'anonimat. La fiabilitat i la validesa dels qüestionaris, com del mètode de recollida de dades, s'havien establert prèviament en el context d'un estudi més general sobre salut i hàbits d'escolars i pares¹³.

Recollida de dades

Es va convidar les 48 escoles de Mallorca amb alumnes de 13 a 15 anys a prendre part en l'estudi. D'aquestes, 2 són privades, 30 són públiques (de titularitat, gestió i finançament íntegre de l'Estat) i 16 són concertades (de titularitat i gestió privada, però governades per l'Estat i finançades majoritàriament amb fons públics).

Un cop emplenats, els qüestionaris dels alumnes i dels pares van ser recollits de mans dels coordinadors de l'estudi. Les dades es van introduir en una base de dades per mitjà d'escàner.

Anàlisi estadística

Es va utilitzar la prova de χ^2 i, per a la verificació d'hipòtesi, el nivell de significació estadística es va fixar en $p < 0,05$. Es va utilitzar el paquet d'estadística SPSS per a Windows, versió 12 (SPSS Inc., Chicago, Illinois).

La relació entre el nombre d'assignatures suspeses, fumar, beure, pràctica d'esports, sexe i tipus d'escola es va analitzar per mitjà de taules de contingència. Les associacions i les interaccions entre variables i els suspensos es van valorar per mitjà de regressió logística múltiple. Per a l'anàlisi de regressió es va dicotomitzar la variable "esports" (esports = sí, esports = no). Per a totes les altres anàlisis, la variable es va desglossar en tres categories (cap o < 2 vegades/setmana; > 2 vegades/setmana; nivell competitiu).

Per valorar la relació entre el nivell socioeconòmic de la família i el nombre d'assignatures suspeses, es van repetir models de regressió, prenent només el subconjunt d'adolescents en què els pares havien respost la pregunta sobre el seu nivell socioeconòmic.

RESULTATS

Les 48 escoles de l'illa que van ser convidades a prendre part en l'estudi tenien 7.902 alumnes entre 13 i 15 anys d'edat. Van participar-hi 44 (91,67%), amb un total de 7.361 adolescents (93,15%). Les 4 escoles que van declinar la invitació a participar ho van fer per motius d'organització interna. Tres eren públiques i una, concertada.

Un total de 4.833 mares (51,92%) i 4.476 pares (48,10%) van respondre el qüestionari, la qual cosa representa un total de 4.019 famílies.

Van emplenar el qüestionari 7.048 adolescents (95,75%), dels quals, 3.344 (47,45%) eren nois i 3.590 (50,94%) eren noies. Va haver-hi 114 qüestionaris en què no es va indicar el

sexe de l'alumne. La franja d'edat dels alumnes que van participar-hi era de 13 a 15 anys, amb una mitjana d'edat de 14,87 (desviació estàndard [DE], 0,948); el 16,2% dels alumnes fumava, el 19,5% bevia, el 44,6% veia més de dues hores de televisió al dia, el 33,2% practicava esport a nivell competitiu i el 29,0% no tenia assignatures suspeses. Els nois bevien menys, fumaven menys, veien menys televisió, practicaven més esports i obtenien pitjors resultats acadèmics que les noies (taula I).

Durant el darrer any, el 45,7% de nois i el 31,4% de noies havien suspès més de tres assignatures (taula I). Pel que fa al fracàs escolar en funció dels comportaments dels adolescents, el 19,9% de fumadors respecte del 80,1% de no fumadors ($p < 0,001$), el 22,3% que beu alcohol respecte del 77,7% que no ($p < 0,001$), el 46,3% dels que veien televisió més de 2 h/dia respecte del 53,7% dels que no ($p < 0,001$) havien suspès una o més assignatures durant l'últim any (taula II), igualment que el 32,5% dels que practicaven esports a nivell competitiu respecte del 67,5% dels que no ($p = 0,006$) i el 31,9% d'adolescents que estudiaven en escoles privades o concertades respecte del 68,1% que estudiava a les escoles públiques ($p < 0,001$) (taula II).

Entre els 4.019 alumnes dels quals es coneixia el nivell socioeconòmic, 53 (13%) del nivell més alt havien suspès més de 3 assignatures durant l'últim any. La xifra era, respectivament, de 127 (32,1%), 194 (26,2%), 714 (34,9%) i 109 (52,5%) per als nivells successius ($p < 0,001$) (taula III).

Amb la regressió logística es van identificar variables significativament associades als problemes acadèmics: consum de tabac (OR = 2,55; IC del 95%: 2,11-3,10; $p < 0,001$); alcohol (OR = 1,56; IC del 95%: 1,32-1,84; $p < 0,001$); veure més de 2 h de televisió al dia (OR = 1,38; IC del 95%: 1,15-1,65; $p = 0,001$) i ser més gran (OR = 1,15; IC del 95%: 1,08-1,22; $p < 0,001$) (dades no consignades).

Entre les variables identificades que presenten una associació positiva amb el rendiment acadèmic van figurar: practicar esports (OR = 0,735; IC del 95%: 0,651-0,830; $p < 0,001$), ser dona (OR = 0,434; IC del 95%: 0,383-0,490; $p < 0,001$) i estudiar en escola privada o concertada (OR = 0,661; IC del 95%: 0,586-0,746; $p < 0,001$) (dades no consignades).

L'anàlisi multivariant es va repetir amb un subconjunt de 4.019 alumnes els pares dels quals havien emplenat el nivell socioeconòmic. Els resultats van ser semblants als obtingut amb els 7.048 alumnes de l'estudi original. No obstant això, es va constatar que el nivell socioeconòmic familiar estava associat a les males qualificacions dels alumnes, i que en el nivell més baix (Sense estudis/Treball no qualificat) s'obtenien els pitjors resultats (OR = 5,72; IC del 95%: 3,74-8,73; $p < 0,001$) (taula IV). El tipus d'escola no es va mantenir en el model.

Taula I Nombre, característiques i percentatge d'alumnes

Hàbits d'adolescents	Adolescents (ambdós sexes)	Nois	Noies
Mostra	7.048	3.344 (47,4)	3.590 (50,9)
Falten	0	114 (1,6)	
Edat	14,87 (0,948)	14,84 (0,936)	14,89 (0,962)
Tabac			
No	5.530 (83,8)	2.780 (87,9)	2.750 (80,0)
Si	1.068 (16,2)	382 (12,1)	686 (20,0)
Alcohol			
No	5.583 (80,5)	2.730 (81,6)	2.853 (79,5)
Si	1.351 (19,5)	614 (18,4)	737 (20,5)
Veure televisió			
< 1 h	816 (11,8)	420 (12,6)	396 (11,1)
1 a 2 h	3.008 (43,6)	1.518 (45,6)	1.490 (41,8)
> 2 h	3.075 (44,6)	1.393 (41,8)	1.682 (47,1)
Esports			
Cap < 2 cops per setmana	2.858 (41,2)	822 (24,6)	2.036 (56,0)
> 2 cops per setmana	1.776 (25,6)	879 (26,3)	897 (25,7)
Nivell competitiu	2.300 (33,2)	1.643 (49,1)	657 (18,3)
Asignatures suspeses			
Cap	2.001 (29,0)	746 (22,5)	1.255 (35,1)
Entre 1 y 3	2.248 (32,7)	1.055 (31,8)	1.193 (33,5)
> 3	2.634 (38,2)	1.516 (45,7)	1.118 (31,4)
Tipus d'esola			
Privada	324 (4,7)	188 (5,7)	136 (3,8)
Concertada	2.164 (31,5)	975 (29,5)	1.189 (33,4)
Pública	4.381 (63,8)	2.145 (64,8)	2.236 (62,8)
Total adolescents			7.048

COMENTARI

Els hàbits dels adolescents reuneixen multitud de conductes i resulten complexos de definir. Per a la finalitat d'aquest estudi, es va considerar que el consum de tabac i alcohol, les hores de televisió i la pràctica d'esports eren descriptors adequats de l'estil de vida dels adolescents de Mallorca. D'altra banda, eren les úniques variables per a les quals s'havien validat mètodes de recollida de dades¹³. Els resultats d'aquest estudi concorden amb els d'altres estudis en el sentit que el tabac, l'alcohol i un excés d'activitats quotidianes sedentàries, com veure televisió, estan associats al fracàs escolar dels adolescents^{1,2,10}.

Els adolescents espanyols tenen un temps d'esport obligatori a l'escola. En aquest estudi, la pregunta es referia al mateix temps addicional d'esport fora de l'àmbit escolar. Estudis anteriors empresos als Estats Units, a Itàlia i a França han constatat que la pràctica d'esports està negativament associada a l'hàbit de fumar i altres conductes relacionades amb la salut^{5,8,9}.

Sembla que l'activitat esportiva no sols exerceix una influència beneficiosa en el rendiment acadèmic, sinó que també crea aversió a conductes que afecten negativament la salut i estan associades a problemes acadèmics.

Els resultats d'aquest estudi mostren que l'efecte dels esports sobre el rendiment acadèmic depèn del grau de dedicació, i que una més gran intensitat està associada a un millor rendiment. És probable que la pràctica d'esports exerceixi una influència positiva sobre els adolescents, en tant que fomenta la disciplina i un estil de vida saludable, la qual cosa, al seu torn, facilitaria un bon rendiment acadèmic i els faria menys propensos a fumar o beure.

Les dades mostren que un nivell socioeconòmic més baix està associat a un pitjor rendiment acadèmic. Un nivell socioeconòmic familiar més baix també està associat a un risc més gran que l'adolescent fumi, begui alcohol i passi més hores davant el televisor^{14,15}: tots aquests factors estan associats a un pitjor rendiment acadèmic. El nivell socioeconòmic i el tipus d'escola a

Taula II Nombre i percentatge d'assignatures suspeses, per hàbits dels adolescents i tipus d'escola

	Assignatures suspeses					
	Adolescents (ambdós sexes)		Nois		Noies	
	Cap	Alguna	Cap	Alguna	Cap	Alguna
Hàbit de fumar						
No	1.817 (92,5)	3.745 (80,1)	696 (95,6)	2.065 (85,7)	1.107 (90,7)	1.631 (74,3)
Si	147 (7,5)	929 (19,9)	32 (4,4)	345 (14,3)	114 (9,3)	564 (25,7)
Prova χ^2		p = 0,000		p = 0,000		p = 0,000
Hàbit de beure						
No	1.771 (87,7)	3.854 (77,7)	664 (89,0)	2.048 (79,7)	1.093 (87,1)	1.750 (75,7)
Si	249 (12,3)	1.107 (22,3)	82 (11)	523 (20,3)	162 (12,9)	561 (24,3)
Prova χ^2		p = 0,000		p = 0,000		p = 0,000
Esports						
< 2 cops per setmana	772 (38,2)	2.103 (42,4)	148 (19,8)	663 (25,8)	616 (49,1)	1.404 (60,8)
> 2 cops per setmana	545 (27,0)	1.227 (25,1)	188 (25,2)	688 (26,8)	352 (28,0)	539 (23,3)
Nivell competitiu	703 (34,8)	1.611 (32,5)	410 (55,0)	1.220 (47,5)	287 (22,9)	368 (15,9)
Prova χ^2		p = 0,006		p = 0,000		p = 0,000
Hores de televisió						
< 1 h	267 (13,3)	556 (11,3)	104 (14,0)	312 (12,2)	161 (12,9)	232 (10,1)
1-2 h	931 (46,3)	2.096 (42,5)	355 (47,8)	1.149 (44,8)	565 (45,2)	916 (39,9)
> 2 h	813 (40,4)	2.285 (46,3)	283 (38,1)	1.103 (79,6)	525 (42,0)	1.147 (50,0)
Prova χ^2		p = 0,000		p = 0,050		p = 0,000
Tipus d'escola						
Pública	1.058 (52,9)	3.352 (68,1)	391 (52,7)	1.736 (68,3)	656 (53,0)	1.536 (68,0)
Concertada i privada	941 (47,1)	1.567 (31,9)	351 (47,3)	805 (31,7)	582 (47,0)	736 (32,0)
Prova χ^2		p = 0,000		p = 0,000		p = 0,000

què assisteixen (pública respecte de privada o concertada) estan molt estretament interrelacionats, a més a més d'estar vinculats amb els problemes acadèmics. En els dos models de regressió aquí presentats, el tipus d'escola no es va mantenir en el model corresponent al subconjunt d'alumnes, la qual cosa reflecteix que es tracta d'un factor confusor del nivell socioeconòmic.

Un estudi realitzat als Estats Units va revelar que obtenir pitjors qualificacions, consumir alcohol més freqüentment i ser dona incrementaven significativament la possibilitat de ser fumador entre adolescents i joves adults¹⁰. Un altre estudi realitzat a França va revelar que les activitats com l'esport constitueixen una salvaguarda contra l'hàbit de fumar regularment, mentre que no era així amb altres activitats recreatives com veure televisió⁵. Altres estudis han constatat que la pràctica d'esports està negativament associada a l'hàbit de fumar entre els joves^{8,9}. Els resultats d'aquest estudi concorden amb aquestes troballes i indiquen que els hàbits dels adolescents sembla que exerceixen un paper important en el seu rendiment acadèmic.

Els resultats indiquen que els alumnes més grans tenen més problemes acadèmics que no els més joves. Un possible motiu

d'això és que els hàbits en aquest grup d'edat canvien, fins i tot en un període tan breu de temps (2 anys), i a mesura que van fent més activitats extracurriculars saludables o no, aquestes afecten el progrés acadèmic. Aquesta qüestió es podria analitzar més a fons en possibles futurs estudis.

Les noies obtenien millors resultats acadèmics que els nois, malgrat beure i fumar més que ells, practicar menys esport i veure més televisió. En ser aquest un estudi descriptiu, no és possible establir aquí una relació de causa-efecte, però també podria ser objecte d'una futura anàlisi.

Es podria argüir que el biaix de memòria dels adolescents podria limitar els resultats de l'estudi^{16,17}, especialment pel que fa a qüestions potencialment delicades, com ara qualificacions escolars, consum de tabac i alcohol. Amb tot, les respostes van ser anònimes i, en l'estudi de validació del qüestionari, les respostes donades pels alumnes concorden amb les que havien donat en entrevistes personals amb un metge¹³.

De les 48 escoles existents, 4 escoles públiques no van prendre part en l'estudi. La localització (urbana/rural) i la grandària de les escoles que no van participar-hi eren semblants a les

Taula III Nombre i percentatge d'assignatures suspeses per nivell socioeconòmic dels adolescents*

Rendiment acadèmic dels adolescents			
Assignatures suspeses			
Nivell socioeconòmic de la família	Cap	Entre 1 i 3	Més de 3
Postgrau/Ocupació professional	240 (59,0)	114 (28,0)	53 (13,0)
Universitari/Ocupació professional	138 (34,8)	131 (33,1)	127 (32,1)
Escola secundària/Treball qualificat	268 (38,8)	260 (35,0)	194 (26,2)
Escola primària/Treball semiqualficat	649 (31,7)	684 (33,4)	714 (34,9)
Sense estudis/Treball baix no qualificat	37 (18,0)	60 (29,1)	109 (52,5)
Prova χ^2	$p < 0,000$		

*Subconjunt de 4.019 adolescents amb nivell socioeconòmic conegut.

Taula IV Anàlisi de regressió per a factors que influeixen en les males qualificacions dels adolescents*

Factors	Assignatures suspeses											
	Adolescents (ambdós sexes)				Nois				Noies			
	p	OR	IC del 95%		p	OR	IC del 95%		p	OR	IC del 95%	
Tabac												
Sí/No	0,000	2,218	1,682	2,296	0,011	2,010	1,174	3,443	0,000	2,302	1,666	3,181
Alcohol												
Sí/No	0,006	1,336	1,087	1,642	0,026	1,437	1,044	1,976	0,048	1,305	1,002	1,700
Esports												
Sí/No	0,001	0,761	0,652	0,890	N/P	N/P	N/P	N/P	0,000	0,683	0,560	0,833
Consum de televisió												
> 2 h/< 1 h	0,007	1,386	1,095	1,754	N/P	N/P	N/P	N/P	0,004	1,561	1,148	2,121
Sexe												
Noi/noia	0,000	0,443	0,377	0,520	N/P	N/P	N/P	N/P	N/P	N/P	N/P	N/P
Edat												
De menys a més	0,000	1,095	1,015	1,182	N/P	N/P	N/P	N/P	0,012	1,136	1,029	1,255
Nivell socioeconòmic												
Títol universitari/												
Ocupació professional	0,000	2,621	1,937	3,547	0,000	2,935	1,863	4,623	0,000	2,432	1,615	3,664
Secundària/Treball qualificat	0,000	2,160	1,664	2,804	0,000	2,159	1,487	3,135	0,000	2,082	1,446	2,998
Primària/Treball semiqualficat	0,000	2,851	2,258	3,601	0,000	3,088	2,214	4,307	0,000	2,662	1,921	3,688
Sense estudis/Treball baix no qualificat	0,000	5,718	3,744	8,733	0,000	10,637	4,373	25,875	0,000	4,513	2,698	7,548

* Subconjunt de 4.019 alumnes amb nivell socioeconòmic conegut.

IC: interval de confiança; N/P: no pertoca, variables que no es van ajustar al model; OR: odds ratio.

altres 31 escoles públiques que sí van fer-ho, i no hi ha dades que induïxin a pensar que els hàbits dels adolescents estudiats siguin diferents d'aquells de les escoles participants. L'extensa població d'aquest estudi, i el fet que el qüestionari i la metodologia haguessin estat validats prèviament¹³, contribueix precisament a la validesa de les dades. Les dades disponibles mostren que el rendiment acadèmic és semblant entre els adolescents mallorquins i altres adolescents espanyols, i no hi ha dades que suggereixin l'existència de diferències marcades en les variables estudiades en altres regions espanyoles.

En conclusió, en els adolescents espanyols, fumar, beure, ser més gran, ser home, passar més de dues hores diàries veient televisió i ser d'un nivell socioeconòmic baix estan significativament associats a problemes acadèmics. Practicar esports, ser dona i anar a una escola privada o concertada estan associats a un millor rendiment escolar.

AGRAÏMENT

Els autors agraeixen a la Conselleria de la Presidència i Esports, Direcció General de Menors i Família, i a la Fundació Kovacs el suport a aquest estudi.

PUNTS CLAU

- Sembla que el rendiment escolar dels adolescents està estretament vinculat amb fumar, beure i veure televisió.
- Entre els adolescents espanyols, fumar, beure, ser més gran, ser home, veure televisió més de 2 h al dia i ser d'un nivell socioeconòmic baix estan relacionats amb el fracàs escolar.
- La pràctica d'esports més de 2 cops per setmana està relacionada amb millors qualificacions escolars.

Bibliografia

1. Patterson GR. Performance models for antisocial boys. *Amer Psychol.* 1986;41:432-44.
2. Kaplan HB. *Deviant behavior in defense of self.* San Diego, California: Academic Press, Inc.; 1980.
3. Plan Nacional sobre Drogas. Encuesta 2004 (National Drug Dependence Survey, 2004 Poll). Madrid: Ministerio de Sanidad y Consumo; 2004.
4. Nelson DE, Giovino GA, Shopland DR, et al. Trends in cigarette smoking among US adolescents, 1974 through 1991. *Amer J Pub Health.* 1995;85:34-40.
5. Sascó AJ, Merrill RM, Benhain-Luzon V, et al. Trends in tobacco smoking among adolescents in Lyon, France. *Eur J Cancer.* 2003;39:496-504.
6. Challier B, Chau N, Predine R, et al. Associations of family environment and individual factors with tobacco, alcohol, and illicit drug use in adolescents. *Eur J Epidemiol.* 2000;16:33-42.
7. Donnelly J, Goldfarb ES, Ferraro H, et al. Assessing sexuality attitudes and behaviours and correlates of alcohol and drugs. *Psychol Rep.* 2001;88:849-53.
8. Pate RR, Trost SG, Levin S, et al. Sports participation and health-related behaviours among US youth. *Arch Pediatr Adolesc Med.* 2000;154:904-11.
9. Donato F, Assanelli D, Chiesa R, et al. Cigarette smoking and sports participation in adolescents: a cross-sectional survey among high-school students in Italy. *Subst Use Misuse.* 1997;32:1555-72.

10. White HR, Pandina RJ, Chen PH. Developmental trajectories of cigarette use from early adolescence into young adulthood. *Drug Alcohol Dep.* 2002;65:167-78.
11. McGrath CE, Watson AL, Chassin L. Academic achievement in adolescent children of alcoholics. *J Stud Alcohol.* 1999;60:18-26.
12. Kovacs FM, Gestoso M, Gil del Real MT, et al. Risk factors for non-specific low back pain in schoolchildren and their parents: a population based study. *Pain.* 2003;104:259-68.
13. Gil del Real MT, Kovacs FM, Gestoso M, et al. Evaluation of two questionnaires to determine exposure to risk factors for non-specific low back pain in Majorcan schoolchildren and their parents. *Eur J Pub Health.* 1999;9:194-9.
14. Webb JA, Baer PR. Influence of family disharmony and parental alcohol use on adolescent social skills, self-efficacy, and alcohol use. *Addict Behav.* 1995;20:127-35.
15. Vereecken CA, Maes L, De Baquer D. The influence of parental occupation and the pupils' educational level on lifestyle behaviours among adolescents in Belgium. *J Adolesc Health.* 2004;34:330-8.
16. Burton KA, Clarke RD, McClune TD, et al. The natural history of low back pain in adolescents. *Spine.* 1996;21:2323-8.
17. Taimela S, Kujala UM, Salminen JJ, et al. The prevalence of low back pain among schoolchildren and adolescents: a nationwide cohort-based questionnaire survey in Finland. *Spine.* 1997;22:1132-6.